

Осередки філології

160-ЛІТТЯ КАФЕДРИ УКРАЇНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ У ЛЬВІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

1848 року, коли на хвилях європейської “весни народів” у Галичині замайорів синьо-жовтий національний стяг, у Львівському університеті було відкрито першу в Україні й у світі кафедру української словесності. Її відкриття ознаменувало важливу науково-культурницьку перемогу нашого народу — рідна мова була офіційно визнана мовою науки, мовою вищої школи.

Передумовою й безпосереднім чинником створення кафедри був антиколоніальний рух українців по обидва боки кордону за національно-культурне відродження, зокрема просвітницька діяльність “Руської Трійці”, а могутнім рушієм — одвічне прагнення українського народу та його інтелектуальних сил до державного, культурного, мовного самовизначення.

До становлення української філології у Львівському університеті причетні Яків Головацький (у 1848 році його затверджено першим професором кафедри української словесності), Омелян Огоновський (він очолив кафедру після Я. Головацького), славетні філологи-академіки Кирило Студинський, Василь Щурат, Іларіон Свенціцький, Олександр та Філарет Колесси, засновник франкознавства Михайло Возняк. Професори Михайло Рудницький, Василь Сімович, Петро Коструба, Іван Ковалик, Юліан Редько, Броніслав Кобилянський, Теоктист Пачовський та інші вчені творили філологічну науку за найвищими світовими рівнями.

Кафедрі судилося бути вписаною золотими літерами на скрижалях історії української наукової думки й національно-визвольних змагань. Професори кафедри формували творчий та науковий потенціал першої на землях України академічної установи — Наукового Товариства імені Шевченка, яке фактично виконувало функції вільної національної академії наук. Духовною вершиною епохи стала титанічна праця геніального Івана Франка, котрого урядові кола з політичних міркувань не допустили до викладання в університеті, який тепер із гордістю носить його ім'я.

З діяльністю кафедри невід’ємно пов’язана наполеглива праця українства над формуванням національної науки власною мовою — головної ознаки повноти національного буття, запекла і трагічна боротьба за створення в Україні національного університету (сецесія українських студентів Львівського університету 1901—1902 років, заснування в 1921 році Українського таємного університету, дисидентський рух другої половини ХХ ст.). І сьогодні цей вільнолюбний і правдомовний дух української науки, виплеканий львівською філологією, лежить в основі нашого державотворення. Саме він утілюється в діяльності науковців, письменників, культурних та політичних діячів, які стоять на передньому краї будівництва української державницької ідеології.

Упродовж усієї історії на кафедрах словесності творилася наука українська

думка, формувалися фундаментальні мовознавчі й літературознавчі концепції, що мали загальноєвропейський резонанс. Філологія Львівського університету вславлена іменами визначних вітчизняних учених – фундаторів кількох наукових шкіл. Сьогодні над франкознавчою тематикою активно працюють професори І. Денисюк, М. Гнатюк, В. Корнійчук та інші вчені. Професори Т. Салига, Л. Сенік, В. Працьовитий – одні з найавторитетніших українських дослідників складних проблем історико-літературного процесу ХХ століття. Член-кореспондент НАН України професор М. Ільницький очолює колектив дослідників у галузі літературної теорії й компаративістики, а професор Богдана Криса – групу науковців, що студіюють проблеми української медієвістики. Декан філологічного факультету Я. Гарасим, завідувач кафедри української фольклористики В. Івашків, доцент М. Чернопиский і низка молодих дослідників вивчають проблеми усної народної словесності. Професори Л. Коць-Григорчук, Ф. Бацевич, І. Кочан, Г. Мацюк, З. Терлак розбудовують методологічні засади українського мовознавства.

Випрацьовані за півторастолітню історію кафедри мовознавчі, історико-літературні, фольклористичні, етнологічні концепції лягли в підвалини самобутньої львівської філологічної школи, яка отримала визнання наукової громадськості Європи й зав'язала щільні стосунки із провідними європейськими університетами, такими всесвітньо відомими славістами, як В. Ягич, Ф. Міклошич, П. Шафарик, В. Ганка, В. Караджич та ін. Сьогодні львівські філологи розвивають активну співпрацю із закордонними науковими та навчальними закладами, зокрема Університетом ім. М. Склодовської-Кюрі в Любліні (Польща), Педагогічним факультетом у м. Пряшеві (Кошицький університет, Словаччина), Сербським Інститутом у Будишині (Німеччина), Велико-Тирновським університетом ім. Св. Кирила і Мефодія (Болгарія) та іншими інституціями.

Факультет готує аспірантів з української мови й літератури та інших філологічних спеціальностей, забезпечуючи потреби краю та всієї країни у фахівців вищої кваліфікації. Тут функціонують дві спеціалізовані ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій, виходять періодичні наукові збірники “Українське літературознавство”, “Вісник Львівського університету. Серія філологічна”, “Проблеми слов'язознавства” та ін.

Безперечно, відзначення 160-річчя української словесності у Львівському університеті має загальноукраїнське значення – це свято всієї філології, усієї сучасної науки*.

*Василь Височанський, в. о. ректора
Львівського національного університету імені Івана Франка*

*Колектив Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України та редакція журналу “Слово і Час” сердечно вітають викладачів і студентів, усіх науковців-філологів Львівського національного університету імені Івана Франка з нагоди 160-ліття Кафедри української словесності. Наша активна співпраця - запорука наших спільних успіхів і нових наукових звершень.
З роси й води Вам, дорогі друзі!*

*М.Г. Жулинський, директор
Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка
Л.І. Скупейко, головний редактор
журналу “Слово і Час”*

* Про історію кафедри української словесності див.: Салига Т. Перша в Україні // Слово і Час. – 1994. – № 4-5. – С. 114-115